

St. Olaf.

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porte iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianias og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olavs Trykkeri, Akersveien nr. 4. Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petitlinie.

Politisk oversigt.

Tyskland feirede den 26de oktober med stor høitidelighed feltmerskalk Moltkes 90-aarige fødselsdag. Keiseren, de i Berlin tilstedeværende tyske fyrster og deputationer fra de forskjellige dele i riget kappedes om at bringe jubilar-krigshelten sin hyldest. Over 30,000 mennesker deltog i et fakkeltog til hans ære. — Rigskansler Caprivi skal have en sammenkomst med Crispi i Mailand den 7de og derefter blive modtaget af kong Umberto i Monza. — Den 28de oktober indtraf kongen af Belgien og den russiske storfyrst Vladimir paa besøg i Potsdam. — Den preussiske landdag vil aabnes den 12te; en af dens hovedopgaver vil blive en skattereform. — Helgoland vil statsretslig blive knyttet til Preussen. Havnen bliver rikskrigshavn. Der skal oprettes et kystbatteri paa øen, men ikke bygges nogen fæstning.

Det franske kammer behandler budgettet for 1891 og vil bringe det kunststykke færdig, at dække landets deficit uden at indskrænke udgifterne eller forhøje skatterne eller føie et nyt laan til sine 30 milliarder gjæld. Tillige arbeides der paa en ny dobbelt toldtarif, en mildere for venligsindede stater og en strengere for modstanderne i den almindelige toldkrig. — Fra Nunez i fransk Senegambien meldes, at der er udbrudt uroligheder. Negerkongen Dinah Salifu er bleven slaet af de oprørske stammer. En damper er afgaaet for at beskytte de derværende europæiske faktorier.

De engelske konservative begynder at føle sig mindre vel, da gladstonianerne siden de almindelige valg i 1886 ved suppleringsvalg har vundet 16 sæder. Den 25. novbr. sammentræder igjen parlamentet. Imidlertid gennemreiser den utrættelige Gladstone Skotland for at agitere imod regjeringen, og modtages overalt med begeistring. — Da den under engelsk protektorat staaende sultan af Witu i Øst-Afrika ikke har villet give Tyskland erstatning for mordet af Küntzel og følge, har den engelske admiral Freemantle erobret og nedbrændt Witu.

I Østerrige har tyrolerlanddagen med stort flertal fordret gjenindførelsen af konfessionele skoler.

I Italien gjør en rundskrivelse af paven til Italiens biskoper, prester og folk et dybt indtryk, idet den afhyller frimureriets hemmelige og aabne krig mod kirken.

— Kongen har opløst kammeret og foreskrevet nye valg til den 23. novbr. — I Italien er der ligeledes grundet et østafrikansk selskab med en kapital paa 20 mill. lire, for hvis reuter staten skal garantere.

Kongen af Holland kan paa grund af en erklæret uhelbredelig sygdom ikke mere føre regjeringen, saa generalstaten den 30te oktober har overdraget statsraadet at udøve den kongelige myndighed, indtil et regentskab kan indsættes.

Man venter, at det luxemburgske kammer allerede straks vil kalde hertugen af Nassau til regentskab i storhertugdømmet.

I Schweiz har folket med stor majoritet vedtaget en revision af forbundsforfatningen med hensyn til indførelsen af statsforsikring mod ulykkestilfælde og sygdomme.

I de russiske guvernementer Charkow og Jekaterinoslaw er opstaaet store bondeoprør. — I mai 1891 ventes præsident Carnot paa besøg til udstillingen i Moskau. — Tronfølgeren skal i midten af november besøge Konstantinopel.

I Spanien er koleraen i aftagende.

Den portugalske regjering fortsætter sine underhandlinger med England angaaende sine afrikanske besiddelser og venter et gunstigt resultat.

Ved de nye valg i Grækenland har oppositionen erholdt 50 stemmer majoritet. Trikupis har indgivet sin demission og kongen har overdraget oppositionens fører, Delyannis, at danne et nyt kabinet.

Om den nordamerikanske told-bill er opstaaet tvist, da importører benægter dens gyldighed og gjør fordring paa uhindret at kunne indføre varer, eftersom en artikel var udeladt i det eksemplar, som republikens præsident underskrev.

I Sidney i Australien er endelig den vældige sømandsstrike bilagt.

Gudstjenesten i St. Olavs kirke i Kristiania.

Søndag den 2den november. *Allehelgensdag*: Kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 pontifikal-messe med prædiken. — Kl. 5 festandagt med prædiken.

Fælleskommunion for mødre-foreningen.

Mandag. *Allesjælesdag*: Kl. 8¹, levit-sjælemesse med prædiken.

St. Halvards kapel, Urtegaden 29.

Søndag: Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 4½ festandagt med prædiken.

Mandag. *Allesjælesdag*: Kl. 8¼ sjælemesse.

Ugekalender.

Søndag den 2den. 23de søndag efter pinse. Offentlig fejelse af *allehelgensfest* (Epist.: Aab. 7, 2—12; evang.: Matth. 5, 1—13). — Mandag. *Allesjælesdag*. — Tirsdag. Karl Borromæus, kardinal og erkebisp af Mailand, † 1584. — Onsdag, Torsdag, Fredag og Lørdag. Dage af allehelgensoktav.

Søndag den 9de. *Vorfrues skytsfest*.

23de søndag efter pinse.

Eders kjærlighed tiltager stedse mere, forat I kan prøve, hvad der er bedst. (Filip. 1, 9).

I livet binder man sig fremdeles til venner og veninder; og hvad skal man sige om venskabet? Ja, ogsaa det er en i sig hellig følelse, saalænge betingelserne opfyldes, at den grunder sig paa noget virkelig godt og holdes indenfor de rette skranker. Hvor skjönt er det at se David og Jonatan, disse mønstervenner, hinanden trofaste i al nød! Hvor herligt at betragte Jesum med sin Johannes! Vi hører kirkehistorien med beundring tale om st. Basilius og st. Gregor af Nazianz, hvorledes de holdt sammen som en sjæl lige fra studenteraarene i Athén, deres hele prestelige og biskopelige løbebane igjennem. Og gjemmer ikke vort eget Nords historie blandt andre, skønne eksempler paa egte venskab, fortællingen om hine berømmelige to, bisp Vilhelm og kong Svend? Den, der dristede sig til at bryde staven over alle disse, han vilde støde an imod skriftens ord: „Du skal elske din ven som dig selv (Lev. 19, 18);“ og imod dens lovprisninger af venskabet: „En tro ven er en sterk beskyttelse; den, som har fundet ham, har fundet en stor skat; en tro ven kan ikke betales med nogen anden jordisk ting; han er en livs-lægedom (Sir. 6, 15); lykkelig den, som har fundet en sand ven (Eceli. 25, 12).“

Vanskeligheden ligger imidlertid i at bevare forholdet ædelt, som det skulde være; ja endog i, at de allerfleste forbindelser ved sin indgaaelse savner det rette grundlag. Derfor advarer fromme mænd imod venskabssluttelse, især mellem personer af forskjellige køn. Thi da venskab beror paa gjensidig udveksling af virkelige eller indholdsløse eller rent formentlige, falske goder, saa har det den egenskab at fremkalde en forandring i vennernes sind, i den enes eller til af begges — en forandring, som gjør de to hinanden stedse mere lige, hvis de fra først af var ulige i tænke-, handle- eller væremaade. Og nu staar det af sørgelig erfaring fast, at almindeligvis er det den daarlige part, som drager den gode efter sig, saa venskabsforbindelser hyppigere bringer tab end vinding for sjælene.

Læsning af bibelen er herlig i sig og kan tjene til menneskenes bedrelse, men givet lægmænd i haanden uden veiledende bemærkninger, forvandles den kun altfor ofte til en gift, ved folks egen skyld, idet de nemlig ikke opfylder betingelserne for, at bibellæsningen kan være dem gavnlige. Saaledes bliver ogsaa det i sig ædle venskab kun for hyppig en pest for hjerterne, som st. Frans af Sales siger, fordi man giver sig hen til forbindelser, uden at lade sig lede af den ved tro og kjærlighedens oplyste forstand.

En af Europas store herskere bad Gud vogte ham imod hans venner; sine fiender skulde han nok selv blive færdig med. Og der ligger sandhed i denne bøn, saa megen, at den Helligaand opfordrer enhver: „Skil dig fra dine uvenner og vær dig for dine venner (Sir. 6, 10)!“ Gid alle, og især de unge, ret opmærksomt vilde læse og lægge sig paa hjerte kapitlerne 17 indtil 22 med i 3dje del af st. Frans af Sales's bog *Filotea*, angaaende nærværende emne. Hør altsaa, hvad han siger! Man skal elske alle mennesker med en sterk og virksom kjærlighed, men ikke slutte venskab uden med den, som er istand til at meddele en noget af, hvad der hjælper til at forfremmes i dyden; og jo fortrinligere de dyder er, som man meddeler hinanden, des fuldkommere er venskabet. Naar udvekslingerne har den hellige kjærlighed til Gud, den sande gudfrygtighed og kristelige fuldkommenhed til gjenstand, hvor kosteligt og ophøiet er da ikke venskabet! ophøiet, fordi det kommer fra Gud; ophøiet ved at have kun Gud til sit maal; ophøiet, fordi det er Gud, som strammer dets baand; ophøiet, fordi det skal være evigt i Gud. Dette er det helligste venskab, overfor hvilket alle andre kun bliver som skyggebilleder — men ak, hvor sjældent i verden! Derfor vil vi her ikke tale om det alene, men om alt, hvad man med nogen grund betitler venskab, og siger: Tøjlet af den ved tro og Gud-kjærlighed oplyste forstand er denne slags kjærlighed god, men den kan udarte eller overdrives, og selv i dets ædleste form er venskabets gjenstand dog mennesker — godt er det altsaa, men ingenlunde det bedste.

Næst frænder og venner stiller alle øvrige mennesker — næsten — under ett sig frem med fordring paa vor kjærlighed, nogle endda med særlig titel, saasom ydede velgjerninger, der kræver taknemmelighed, eller landsmandskab eller trosfællesskab, naboskab o. s. v., og vægtige grunde raaber, at vi er pligtige at opfylde fordringen og elske alle mennesker. Det er den almægtige Gud, skabningens absolute herre og hersker, der sender os befalingen: „Du skal elske din næste

som, paa samme maade, som dig selv!“ saa det netop ved efterkommelsen af dette bud skal kjendes, om og hvor vidt én hører Jesus til. Og det er ganske rimeligt, siden alle er prisen for hans hellige blod; saafremt vi sandfærdig elsker Frelseren, maa vi tillige elske enhver af de dyrekjøbte sjæle. Trods denne kjærligheds overnaturlige væsen er alligevel heller ikke den den høieste; paa de vigtigste omraader maa den vige for kjærligheden til os selv. Thi hvor spørgsmaalet opstaar: enten min frelse eller en andens, enten min fuldkommelse eller hans, da er vi strengt pligtige at lade kjærligheden til vor næste træde i skygge, og sørge først for vor egen sjæl. Kjærligheden til os selv er følgelig højere end den til næsten; at elske vore medmennesker er godt, men ikke bedst.

(Fortsættes.)

Menneskenaturens længsler.

Filosofisk-religiøse overveielser.

XIII.

Indrømmelser.

(Fortsat.)

Fra verdenshistoriens oprindelse af har menneskelegten overalt og til alle tider indrømmet nødvendigheden af et lys fra oven for at faa klarhed i tilværelsens ellers uigjennemtrængelige gaader. Ingen har villigere erkjendt denne trang end menneskehedens store og vise aander, som i oprigtighed har søgt sandheden. Ogsaa blandt filosofernes klasse, baade de gamles og de nyeres, har, som allerede antydet, den samme overbevisning, om end kun enkeltvis, givet sig udtryk i nogle merkelige beklendelser, som vel fortjener, at vi tager dem i nøiere øiesyn.

Fra begyndelsen af var sandheden ikke betragtet som et visdomsprodukt af jordisk oprindelse eller som menneskets frembringelse, men som en gave fra himlen. Saaledes siger Zoroaster: „Sandheden er ikke en plante af denne jord.“

Sokrates siger til Alkibiades, som var ifærd med at bringe et offer og paa samme tid i stor tvil, da han frygtede for, ikke at bede paa den rette maade til guddommen: „Det forekommer mig nødvendigt at vente, indtil nogen kommer for at belære os om vort forhold til Gud og menneskene. Indtil det sker, vilde det være tjenligere, at du opsatte med din ofring, da du ikke ved, om den vil behage Gud eller maaske være en kilde til mishag for Ham.“¹⁾

Og talende om sjælens udødelighed siger den samme Sokrates, der i sit rene og ædle sandhedsbegjær uidentvil stod sandheden nærmere end nogen anden hedensk filosof: „Den vise bør holde sig i dette punkt til, hvad der er ham det sandsynligste, med-

mindre han har et sikrere lys eller selve Guds ord til retledning for at vise ham veien.“²⁾

Plato afviger ikke heri fra sin lærer. I „Epinomis“, hvor han tilraader en lovgiver aldrig at blande sig i religionens anliggender, giver han følgende grund derfor: „fordi det ikke er muligt for dødelige at naa til nogen vished om saadanne ting.“ Og i sin 5te bog „Om love“ raader han til at adspørge oraklerne angaaende gudernes dyrkelse, „eftersom vi af os selv intet ved om denne gjenstand“.

Gaar vi fra Grækenlands vise over til Roms, mindes vi Cicero, der i sine „Tuskulanske diskussioner“ beklender, at et guddommeligt lys vilde være nødvendigt for at opdage, hvilken af filosofernes forskellige meninger i et givet punkt er af sandheden. „Der maa“, siger han, „en Gud til for at afgjøre, hvilken af deres meninger er den sande.“

Jamblichos ytrer i sin „Pythagoras's levnet“, at „mennesket er skyldigt at gjøre, hvad der behager Gud; men“, tilstaar han, „det er ikke let at komme paa det rene hermed, medmindre en har lært det af Gud selv eller af genierne eller af nogen anden, som har været oplyst af et guddommeligt lys.“ Ligesaa udførlig og bestemt er hans indrømmelse i bogen „Om mysterier“, hvor det heder: „Det er umuligt at tale rettelig om guderne, medmindre de selv belærer os.“

„Ingen“, siger Seneka, „er istand til at være sin egen hjælper; en over ham maa udrække sin haand og løfte ham op.“³⁾

Proklos bevidner, at „aldrig vil vi lære, hvad der angaar guddommen, naar vi ikke er oplyste derom ved et guddommeligt lys fra oven.“⁴⁾

Xenofon i sine „Memorabilia Socratis“ lib. IV; Plutarch i sin afhandling „Isis og Osiris“; Marcus Aurelius Antoninus med enden af sine „Moralske betragtninger“ vol. I; kort, alle de virkelig store filosofiske aander i oldtiden indrømmer med Sokrates og Plato, at livets gaader kan kun finde sin løsning ved hjælp af et særegent lys fra himlen.

Det er følgelig selve de mest berømte filosofers tydelige, bestemte, ubestridelige indrømmelser, der borger os for den hele menneskehedens tro og overbevisning, at et lys, højere end fornuftens eget, er uomgængelig nødvendigt for at fyldestgjøre dens krav.

Naar vore nyere filosofer ikke uden undtagelsesvis⁵⁾ har givet os den samme aabne og oprigtige selvbekjendelse, kan det ingenlunde tillægges deres genis overlegenhed over de gamles, heller ikke rækkevidden af deres fortrinlige opdagelser i filosofi; men aarsagen — lad os tale ordet frit ud — tør vel heller ligge i deres mangel paa den rene og upartiske kjærlighed til sandheden og den egte videnskab.

„Spørgsmaalet om, hvorledes vi bør dyrke vor Gud“ — siger Brownson⁶⁾ — „er spørgsmaalenes spørgsmaal. Det er skrækkeligt at kjende hos os selv, at fornuften paalægger os en skyldighed, om hvilken

¹⁾ II dialog. Alkib.

¹⁾ Fædon. ²⁾ Epist 52. ³⁾ Plato, Theol. c. 1. ⁴⁾ Vi behøver kun at gjenkalde i læsernes opmærksomhed saadanne merkelige tilstaaelser som de ovenanførte af Jouffroy og Heine. ⁵⁾ En høit anset nord-amerikansk filosof, udgiver af tidskr. Quarterly Review

den dog ikke kan belære os, hvorledes den bør opfyldes; at den vel giver os begreber om tingen, men uden at meddele os dens virkelighed; at den lader os tvilraadige mellem sandsynligheder, haltende mellem uvisheder, befindende os i mere mørke, eftersom vi skrider frem, for sluttelig at tabe os selv i fuldstændig tvil og forvildelse. Lader vi vor fornuft raade, paa nøder den sjælen dette høivigtige spørgsmaal; men hvor beklagelig er ikke dens tilstand, naar den efter at have gjort det, synes ikkun at høre et spottende eko deraf fra sjælens dybe resonansbund!

„Enhver, overladt til sine naturlige evner med fornuften alene til rettesnor, kan ikke andet under sin søgen efter religion end befinde sig i denne aandforfatning, den pinligste, den haabløseste, man vel kan tænke sig. Det er sikkert, at om ikke Gud hjælper os, er der ingen hjælp for os; medmindre Han udpeger for os befrielsens vei, er der intetsomhelst middel til vor aandelige frigjørelse; ingen mulighed for at tilbede og hengive os til Ham, som fornuften byder os det; intet haab om at naa vort endemaal, det højeste gode, hvortil vi er skabte.

„Men er vi stedte i en saadan forfatning uden hjælp? Har da ikke Gud i virkeligheden havt barmhjertighed med os, og har Han ikke tilvendt os sin naades aabenbaring? Har Han ikke gjort det muligt for os at yde Ham det tilbedelsesoffer, vi skylder Ham, og at naa frem til alt det gode og sande, som Han oprindeligt har bestemt os for? Disse er høist vigtige spørgsmaal. Kan de besvares bekræftende, da har mennesket haab; glædens smil kan da gjenoplive hans aasyn, en kilde af aandelig fryd springe op igjen i hans hjerte. Kan de det ikke — ja da er intet andet tilbage for os end fortvilelsens mørke med dens endeløse kummer og kval.“¹⁾

Vi har endnu et andet slaaende bevis, en praktisk erkjendelse af nødvendigheden af at faa lys fra en højere kilde for at opfylde fornuftens krav. Hvilken anden fornuftmæssig forklaring kan vel gives af menneskenes tilflugt i gamle tider til theurgi, magi, astrologi, horoskop, omen, divinationer o. s. v. og i vore tider til magnetisme, somnabulisme, borddans, banke-aander og andre øvelser af nekromanti — hvad andet kan vel forklare dette, end at der i vort indre er et, om end sørgelig vildledet, hemmelighedsfuldt instinkt, at søge efter hjælp for at løse livets gaader og opklare dets fremtidige bestemmelse. Er ikke det et bevis, en aaben bekjendelse for alle, som ikke tillukker sine øine for en vitterlig kjendsgjerning, at fornuften selv leder mennesket instinktmæssigt til at kaste blikket ud over dens enemerker i haab om at faa et højere lys i den uklarhed og uvished, som plager sjælen?

Vi slutter heraf, at den kan ikke siges at være fornuftens ven, som under paaskud af at hylde den vilde se bort fra menneskehedens almindelige trang til et højere lys end fornuftens og tillukke sine øine for det himmelske lys.

¹⁾ *Brownson*, Review 1848.

XIV.

Vidnesbyrd.

Naar fornuftens egen erkjendelse og baade gamle og nyere vismænds uforbeholdne indrømmelser viser nødvendigheden af et guddommeligt lys for at veilede mennesket til hans høie endemaal, da stadfæstes det tillige ved hele menneskehedens røst. Menneskeslegtens enstemmige tro bevidner tilfulde, at religionen har sin oprindelse fra kjendsgjerningen af en guddommelig meddelelse fra oven. Alle nationers, folkeslags og stammers religionshistorie paaberaaber sig denne kjendsgjerning. Denne menneskeslegtens universele og umiddelbare tro maa fornuftigvis antages at være begrundet i sandheden.

„Vore forfædre“, vidner Sokrates, „var bedre end vi og guderne nærmere; vi har arvet fra dem den høie kundskab, der oprindeligt meddeltes dem; . . . at opgive denne arv er at fare vild.“¹⁾

Plato bekræfter, at „det sømmer sig, at vi villig underkaster os troen paa, hvad de gamle har overleveret os om de ting, som angaar religionen.“ Og grunden derfor er: „fordi de første mennesker, da de kom umiddelbart fra gudernes hænder, maa have været bedst underviste om disse ting, saa at vi bør tro deres vidnesbyrd.“²⁾ I sit verk „Om politik“ siger han, hvor han taler om den oprindelige tidsalder: „Gud selv ernærede mennesket og var dets hyrde, ligesom nu mennesket, Guds fortrinlige skabning, føder de lavere dyr.“

Ligesaa Aristoteles, Platos discipel: „Attraar du“, siger han, „med al sikkerhed at lære sandheden at kjende, da vogt omhyggelig paa, hvad der har sin oprindelse fra først af, og hold dig til det; thi sandt er det, som er den oprindelige lære, der sikkerlig ikke kan komme fra nogen anden kilde end Guds eget ord.“³⁾

Cicero lærer det samme: „Der har oprindeligt“, siger han, „været samfund mellem fornuften og Gud.“⁴⁾

Atter siger han: „De to tavlers lov byder, at vi skal holde vore forfædres religion, og det af den grund, at de var nærmere Gud; og saaledes er religionen garanteret mennesket som en guddommelig indstiftelse.“⁵⁾

Stoikeren Markus Aurelius og de nyere neoplatonikere erkjender, at religion er en indgivelse, en gave af guderne.

Det oprindelige samkvem mellem Gud og mennesket, uskyldens og lyksalighedens tidsalder, findes paa nær sagt ethvert blad af Grækenlands og Roms digterverker under det klassiske billede af „guldalderen“.

Selv Volney, idet han opstiller de forskjellige slags religiøs tro, hvortil hedendommen havde forvandlet den ene oprindelige, lader dem dog alle samstemme i det ene punkt, at læren havde sin grund i en guddommelig meddelelse.

(Fortsættes.)

¹⁾ *Phileb.* ²⁾ *Timæos.* ³⁾ *Metaph. XVII. c. VIII.* ⁴⁾ *De leg. lib. I c. VII.* ⁵⁾ *Disp. Tuscul.*

Nedenstaaende artikler gjengiver vi ordret efter „Morgenbladet“ og tilføier blot hist og her vore bemærkninger i []. Under læsningen af artiklerne tør man naturligvis ikke glemme, at de stammer fra en, om end sandhedskjærlig, saa dog ikke-katholsk pen. Det vilde være at ønske, om „Luth. kirketidende“ og andre organer ved behandling af katholske emner, lod sig lede af samme grundighed og fordumsfrie granskning.

Epilog til pater Scheers foredrag.

Af dr. K. Krogh-Tønning.

I.

Rygtet om, at denne høitbegavede romersk-katholske taler skulde komme til Kristiania for at holde en række foredrag, var egnet til at øve et meget forskjelligt indtryk, alt efter enhvers forskjellige syn dels paa vore egne kirkelige forhold, dels paa romerkirken. Paa den ene side er der dem, som er sterkt fristede til at opgive troen paa reformationskirkens levedygtighed overhoved, og som specielt i vort eget kirke-lige samfund ser saa tydelige tegn til selvopløsning, at der snart sagt ikke længere er enighed om andet, end at kirkesamfundets uenighed med sig selv er en ganske normal tilstand. Man løser efterhaanden alle baand, men svækker eller fornægter efterhaanden al samfundsmæssig autoritet, man rydder principmæssigt og planmæssigt vei for individualismens selvtægt og overgreb i vigtige kirkelige afgjørelser. Aanderne maa for enhver pris slippes løs. „Frihed for Loke saavel som for Thor — men især for Loke!“ Dette er løsenet. Blandt dem, der har dette syn paa vor kirkelige stilling, er der da dem, som ganske har tabt modet og haabet om vor kirkes fremtid. De føler sig allerede staaende midt oppe i en bellum omnium contra omnes, i ødelæggelsens vederstyggelighed. Med dyb smerte har de sagt sig selv, at vor kirke ikke ligner den, for hvilken Frelseren bad, „at de alle maa være ett, ligesom Du, fader, i mig, og jeg i Dig,“ „at de skal være ett, ligesom vi er ett, jeg i dem og Du i mig“; at den ikke ligner den kirke, om hvilken det hedte, at dens lemmer havde „ett hjerte og én sjæl“, ikke dem, hvem apostelen formaner til at „bevare Aandens enhed i fredens baand“, men at den har en skjæbnsvanger lighed med det rige, om hvilket det staar for det første, at det er „splidagtigt med sig selv“, og saa det andet, at det er dømt: det kan ikke bestaa! Saa bliver de romerkirken var i dens imponerende enhed, som et samfund, der bevarer sit eie gennem tiderne uden at lade sig dominere af skriget, verdens haan og trusler, det store frafald, medens vi lader os skræmme af verdensaaenden, tidsaaenden og opgive vore kirkelige erhvervelser fod for fod; som et samfund, der er enestaaende i verden med hensyn til enhed og enighed med sig selv gennem alle tider, medens vi splittes og spredes mer og mer i sekter og partier, alt som tiden skrider. Under disse omstændigheder har de sagt til

sig selv: Romerkirken, og den alene, svarer til det bibelske billede af kirken i dens enhed, medens vort kirkesamfund svarer til det bibelske billede af hint samfund, der er dømt til ikke at bestaa, fordi det er splidagtigt med sig selv, ja igrunden vil være splidagtigt med sig selv, fordi dets lemmer priser spliden som et udtryk for aandens høie frihed. Saa ser de da hen til romerkirken som den formentlig eneste frelsens ark paa syndflodens vande; og de siger med hin gamle bagler i Welhavens digt, idet de anvender paa den gamle romerske moderkirke, hvad bagleren udtalte om „Asa-oldet“:

„I mænd! Jeg tør slaa paa skjoldet
og melde det uden sky:
Jeg ønsker, at Asa-oldet
skinned i Nord paany.“

For dem, der har dette pessimistiske syn paa vor kirke og den stilling, hvori den er kommen under udviklingen af de principer, hvoraf den er fremgaaet, er en fremragende repræsentant for romerkirken en velkommen gjest.

Paa den anden side er der dem, som dels er meget vel tilfreds med vore egne forhold, eller dog saavidt tilfredse, at de ikke føler nogen grund til at ønske en diskussion med anderledes troende, dels saa utilfredse med disse anderledes troende (de romersk-katholske), at de maa bede sig fritagne for enhver diskussion med dem. Den vil efter deres mening enten være ligefrem skadelig eller dog unyttig. De, der tænker saa, er maaske mest mennesker, som kun lever et kristeligt enkeltliv, eller som ialfald kun har en meget svagt udviklet bevidsthed om de kirkelige samfundsspørgsmaal. De har fundet tilfredsstillelsen af sin væsentlig religiøse trang i det samfund, hvori de staar, de er for sin person lykkelige i dette, og dette er dem nok. De tænker med rædsel paa muligheden af en paavirkning, der maaske kunde fordunkle eller forstyrre deres glæde i besiddelsen af deres livs dyreste eie. Og for denne rædsel kan de navnlig ikke væge sig, naar de tænker paa, hvad de fra barnsben af har lært af troende, kyndige, paalidelige veiledere, lært i skrift og tale om romerkirken, dens mænd og dens midler. Rigtignok er der ogsaa baade i skrift og tale sagt, at vor herskende opfatning af romerkirkens lære og liv i mange punkter er ukorrekt. Men dels er disse røster ikke naaede til dem, dels er det dem ikke muligt at blive kvit opfatninger, som er blevne til kjød og blod i deres tilværelse. Der er mange gode, ærlige mennesker, som er saaledes stillede. Dertil kommer da en stor hob af de aandeligt ubevægelige, hvis valg-sprog er: „Alt bliver ved det gamle“, fordi dette er det mageligste. De er paa forhaand imod al diskussion, fordi den bringer bevægelse, og denne bevægelse er dem ubehagelig. Endelig er der gjerne i ethvert samfund en ikke liden hob af fanatikere, som lider af individuel ufeilbarhed.

For alle dem, der har dette mere eller mindre optimistiske syn paa vore egne religiøse forhold, er en dominikanerpriors optræden iblandt os en gru. Han er paa forhaand en saare uvelkommen gjest.

Jeg kan for min del hverken slutte mig til pessimismen eller optimismen. De repræsenterer begge ensidigheder. Paa den ene side maa jeg vistnok tilstaa, at jeg ikke ser vore kirkeforhold i noget rosenrødt lys. De er saadanne, at en kirkens tjener, der har øie for samfundsspørgsmaalene og deres betydning — og det ikke blot som saadanne, men navnlig ogsaa i deres tilbagevirkning paa ethvert kristent enkeltliv — øie for enhedens betydning i Kristi kirke — og det ikke blot den „usynlige“ enhed, som tidt nok kan være illusorisk, men navnlig ogsaa for den „synlige“ enhed — øie for den historiske kontinuitet i Kristi synlige legemes udvikling som et organisk og solidarisk samfund: en kirkens tjener, der har øie for vor store svaghed paa alle disse punkter, og som derhos ikke ønsker at opgive en eneste kirkelig erhvervelse eller ofre noget af dens arv og eie paa den skiftende tidsaands alter — ja, en saadan har ikke mange rigtig glade stunder nu for tiden; og han vil tidt føle sig usigelig ensom blandt de glade. Men paa samme tid tror jeg mig ikke berettiget til at opgive ethvert haab om vor kirkes fremtid. Man faar holde dette haab oppe i alle fald saalænge, som det viser sig, at destruerende kræfter, som har sin oprindelse fra den verdslige tidsaand, og for hvilke det, vi endnu har tilbage af virkelig kirkelighed i lære og liv, kun er generende levninger fra et felt, der er dem inderlig fremmed, ikke formaar at trænge igjennem. Og man faar imidlertid arbejde for at erfare, om det skulde være muligt at skaffe vor kirke existensformer, der er mere stemmende med kirkens væsen og mere betryggende for dens tilværelse end de former, vi har, og de former, som tilsigtes fra destruktionens side.

Men ligesaa lidt som jeg anser mig berettiget, eller maaske rigtigere udtrykt forpligtet, til at opgive haabet om vor egen kirkes fremtid, ligesaa lidt anser jeg mig berettiget eller forpligtet (hvad man nu vil kalde det) til at bryde staven saaledes over den kirke, som dog er vor moderkirke, at jeg skulde ville være med paa enhver diskussion med den. I kraft af selve det princip om fri forskning, som reformationen har skrevet paa sin fane, i kraft af det princip, som ingen, der ærlig elsker sandheden, kan fornegte, og som heder „sandheden fremfor alt“, maa det siges: Jo klarere vore kirkelige modstandere faar anledning til at udtale sig, jo bedre de i alle maader formaar at lægge sine principer, sit maal og sine midler frem for os i dagens fulde lys, desto bedre er det for alle parter. Thi dette er, hvad sandhedens Aand kræver af en ærlig og grundig diskussion. Kun derved kan den blive frugtbar. Fra vor midte har vore modstandere længe nok hørt bebreidelsen for lysskyhed. Vi bør ikke stille os saa, at denne anklage med rette kan retorkveres mod os selv.

Disse betragtninger udgjør, hvad jeg kunde betegne som den formale grund, hvorfor jeg har ønsket pater Scheer velkommen iblandt os.

II.

Men der er ogsaa reale grunde. Hans høiær-

værdighed, den romersk-katholske præfekt, udtalte efter afslutningen af paterens foredrag, at han havde indbudt ham til at komme og afholde dem, for paa den maade at bidrage til en diskussion i fredelig aand. Pateren havde ogsaa selv gjentagende udtalt sig paa samme maade. Hertil kunde man ville bemærke: Hvor megen agtelse, ja sympathy man end kan nære for den romersk-katholske talers personlighed, hvor fredelige hans individuelle sentiments end monne være, saa kan vi protestanter dog aldrig stole paa nogen tale om fred og fredsommelighed fra dette hold, da det ligger i selve den romersk-katholske kirkes væsen, at den tilsidst dog ikke kan byde os fred. Den betegner jo sig selv som den „ene saliggjørende“, og den maa derfor benegte selve vor kirkes ret til at existere. Hertil kan imidlertid svares for det første, at den sidstnævnte paastand ikke betyder, at den romerske kirke ignorerer vor kristenstand. Den anerkjender jo navnlig udtrykkeligt vor daab og betegner en døbt og troende protestant som lem paa Kristi usynlige legeme — hvorom forøvrigt mere nedenfor. Og dernæst: der maa dog bestemt skjælnes mellem offensiv og defensiv optræden. Pater Scheer har ikke paa et eneste punkt gaaet offensivt tilverks. Dette laa ikke i hans plan. Han kom ikke for at angribe vor kirke, men for at forsvare sin egen. Denne afgjorte defensive holdning har han paa det ubrødeligste bevaret, idet han kun har søgt at give en objektiv motiveret frestilling af sin egen kirkes lærdomme. Vilde man i nogen maade gaa i rette med ham herfor, da vilde man ikke tale ud fra vort standpunkt i religionsfrihedens princip, men udfra et ultramontant [o: strengt katolsk] standpunkt, som vi ikke kan vedkjende os.

Denne forbemærkning fører mig over til de antydede reale grunde, hvorfor jeg mener, at en frestilling af romertk-katholsk lære og liv som den, vi nys har faaet i en række udmerkede foredrag, ikke blot er fuldt juridisk og moralsk forsvarlig, fuldt ud fair play, men ogsaa meget ønskelig. Jeg kan ogsaa her gaa ud fra en mulig og tænkelig indvending saalydende: Ære være den frie forskning og diskussionsfriheden som almindeligt, formelt princip. Men der maa være maade med alt. Naar en sag i realiteten er uddebatteret, naar indlæggene pro og contra ikke en, men tusinde gange er irettelagte, naar kontroversen har varet, ikke i aar eller menneskealdre, men i aarhundreder, da maa man dog tro, at debatten bør have en ende, og at det nu tilsidst maa blive en viljesag, hvor man vil staa. Og for dem, som trods alt endnu ikke er tilende med undersøgelserne, staar jo litteraturens mangfoldighed aaben. Jeg tviler ikke paa, at denne tale for mange lyder noksaa plausibel. Men hvordan forholder det sig i virkeligheden?

Det forholder sig i virkeligheden saa, at ikke en af tusinde iblandt os har fuld, klar rede paa vore modstanderes virkelige mening endog i de allervigtigste differensepunkter, end sige paa deres begrundelse af sin lære, og atter endnu mindre paa de mere underordnede eller periferiske punkter i systemet. Jeg er vis paa, at dette ikke er formeget, men ganske vist

forliden sagt. Det har altid undret mig, at man træffer saa mange mennesker, som er saa sikre i sin dom over romersk-katholsk lære og liv. Jeg har truffet særdeles mange saadanne. Men jeg har lagt merke til, at dommens sikkerhed og skarphed gjerne staar i omvendt proportionalt forhold til vedkommendes kyndighed. Selv har jeg i en lang aarrække syslet med disse spørgsmaal, ligesom med det kristelige lærebegreb og dets historie i det hele. Men ingenlunde har jeg fundet, at det er let og snart gjort at blive færdig med dommen, og i mange punkter er jeg ikke færdig endnu. Vi underkjenner gjerne den umaadelige styrke i vor modstanders position. Vi glemmer, at vi har med et samfund at gjøre, som er alle kristnes modersamfund, som ikke blot har den numeriske styrke, som ligger i at repræsentere verdens talrigste kristne konfession, over hvilken vi „her hjemme“ eller, om man vil, vi lutheranere, er en forsvindende liden hob, men som tillige har den moralske styrke, som ligger deri, at dette samfund aldrig har fornegtet sine traditioner, men bevaret dem med den yderste pietet ligesom kristendommens første dage i verden, traditionen i lære og liv, at den omhyggelig har bevaret og bearbejdet udbyttet af alt det dygtige, det fremragende arbejde, som er sat ind i kirkens liv af dens ædlest og dygtigste mænd gennem tiderne. Sandelig, det er ingen haandevendings sag at opfatte i klarhed og korrekthed, end sige at fælde dommen over dette storartede system, som i alle sine dele hænger paa det inderligste sammen med kirkens livsrødder lige fra de fjerneste tider. Men unegtelig er det en saare almindelig fejl, at man tror, at dette er let og snart gjort. Følgen er da naturligvis bleven den, at man har opfattet feilagtigt og dømt ligesaa feilagtigt. Disse fejl i opfatningen har saa forplantet sig videre fra haand til haand, uden at man har anstillet nogen umiddelbar undersøgelse af de autentiske kilder. Man har sverget til foregaaende magistres ord. Gaaende fra haand til haand, er sagen bleven værre og værre, alt efter moralen i eventyret om hønschuset: „Det er ganske vist.“

Nei, hvad der er „ganske vist“, er dette, at vi lider under meget væsentlige misforstaaelser af vore modstanders virkelige mening endog i de væsentligste punkter. Dette er min første reale grund, hvorfor jeg mener, at der var trang til en fremstilling som den, vi nys har hørt af pater Scheer, trang til en korrekt fremstilling. [Saaledes som hs. høiærværdighed præfekten ogsaa bemærkede i sin tak til pateren efter dennes sidste foredrag, var det, som i foredragene var bleven sagt, aldeles ikke noget hidtil her i Norge uhørt. En ligesaa korrekt og ligesaa autentisk fremstilling har mangfoldige gange lydt fra de katholske prædikestole her i landet og vil fremdeles lyde derfra og vil blive sagt ogsaa i blade og skrifter. Hvad der derimod var trang til, var at komme i contact med det store publikum, der ikke havde hørt eller læst de autentiske udviklinger. Denne berørelse med publikum laa det i omstændighedernes natur, at hr. pater Scheer maatte lettere kunne opnaa, end det er herværende prester muligt; og til at vedligeholde

contacten, viste det sig, at priorens personlige optræden var fortrinlig egnet.] Simpel retfærdighed tilsiger dette. Nuvel, heder det videre, men saa har vi jo bøgerne for dem, der behøver dem. Ja, vi har bøgerne. Men for det første: Hvor mange læser dem? Jeg mener: Hvor mange læser de bøger, som indeholder den autentiske fremstilling af vore modstanders lære? Og hvad nytter det, at vi har bøgerne, naar vi ikke læser dem? Og dernæst: Man har haft bøgerne i 3 a 400 aar, og dog flourerer misforstaaelserne i dem. Jeg kan dog neppe tro, at det skulde være nødvendigt i udførlighed at omtale interessen ved og den eiendommelige betydning af at høre det levende vidnesbyrd i mundtlige ord af en mand, som selv ikke blot har den fulde kyndighed, men hvis hele liv, stilling og personlighed borger for, at han er en ærlig, troende mand, en levende kristen, som med sin egen personlighed indestaar for det ord, han taler. En saadan mand er den høiærværdige prior.

Denne min første reale grund til at finde hine foredrag betimelige er, som det sees, hentet fra mit kjendskab til romerkirkens virkelige lære i modsætning til misforstaaelserne. Min anden reale grund er hentet fra mit syn paa vore egne kristelige og kirkelige forhold og tilstande. Jeg kan, som før sagt, ikke se dem i noget rosenfarvet lys. Meget mere tror jeg, at digterens ord om vor kirke passer kun altfor sørgeligt vel:

„Kirken er et armodshus
paa de øde sletter,
rundt omkring er lagt i grus
fædrenes idrætter.
Nøgent er her nu og bart —
al dens rige eie
tog vanhellig haand, og snart
bor den kun tilleie.“

Vi har tabt meget. Af dette meget er der vistnok noget, som kan undværes. Men der er ogsaa noget, som ikke kan undværes uden til nød og til en tid, noget, som vi maa se til at vinde igjen, dersom ikke tilsidst alt skal gaa istykker mellem vore hænder. Og her, mener jeg, er der noget, som vi kan lære af Rom trods den afgrund, som skiller os fra brødrene hinsides.

I hvilke henseender pater Scheers foredrag var egnede for det dobbelt omtalte øiemed: at rette paa kurante misforstaaelser og dernæst at lære os noget, som vi i vor egen kirke kunde have brug for, dette vil jeg søge at fremstille i det følgende.

III.

Til de vigtigste ting i vor kristelige tro hører uden al tvil det spørgsmaal: Kan det faldne menneske i alle fald delvis reise sig ved egen naturlig kraft? Kan mennesket ved egen naturlig kraft bidrage noget til sin salighed? Den romersk-katholske kirke svarer gennem hele sin officielle bekjendelse fra ældre og nyere tid: Nei, aldeles ikke. Dette har jeg længe vidst, og jeg har i min dogmatiks tredje bind offentliggjort resultaterne af mine undersøgelser paa dette punkt. Sagen er, saavidt jeg ser, fuldkommen og uimodsigelig

klar. Men har dette været almindelig erkjendt? Nei, man har troet og sagt i tale og skrift, man har gjen-taget i det uendelige, man har lært ungdommen som noget sikkert og klart: Den romersk-katholske kirke er semipelagiansk, fordi den lærer, at mennesket ved egen naturlig kraft kan bidrage noget til sin opreisning og saliggjørelse. Paa grundlag heraf har man da erklæret, at den paa den betænkeligste maade afficerer begrebet om Kristi gjerning hos os. Æren for vor frelse kommer han til at dele med os selv o. s. v. Kort: Vi har her for os den egentlige hovedkilde til den romersk-katholske kirkes dybe fald fra den evangeliske sandhed. Kilden er, mener man, den semipelagianske overvurdering af, hvad vi mennesker ved egen kraft formaar, der medfører en tilsvarende undervurdering af Kristi fortjeneste. Nu tror man at finde den egentlige store grundforskjel, som fremfor alt andet aabner et afgrundsdyb mellem katolikkerne og os, som lærer: „Vor egen kraft er intet værd“, vi kan af egen kraft intet gjøre til vor frelse.

Som sagt: Jeg har længe vidst, at man heri gjør katolikkerne blodig uret, at man har gjort det i lange tider, og jeg mener at have ført fornødent bevis herfor i mit ovennævnte verk. Heller ikke har jeg seet saa meget som et forsøg paa at bevise det modsatte. Under samtaler med theologer om sagen har man stundom, i mangel af bedre grunde, ræsoneret omtrent som saa: Dette er dog ganske utroligt; i hundreder af aar har man troet det modsatte; de kyndigste og lærdeste mænd, som havde adgang til de samme kilder som jeg, har troet og lært det modsatte; de har troet og lært som noget utvilsomt, at den romersk-katholske kirke fører semipelagiansk lære. Om jeg da virkelig vil anmasse mig at være lærdere og kyndigere end de? Jeg har hertil kun kunnet svare, at jeg ikke er mig nogen anmasselse bevidst, og at man ved at argumentere paa den anførte maade sans comparaison forresten — lige-saa godt kunde bevise, at Columbus umuligt kan have opdaget Amerika. I aarhundreder havde de kyndigste og lærdeste mænd havt ganske den samme adgang som Columbus til at formode tilværelsen af et fastland i vesten og til bare simpelthen at lade sine skibe styre bent i vest for at faa sagen undersøgt! Jeg har ikke hermed villet anstille nogen sammenligning mellem Columbus's opdagelse og mine beskedne studier; men jeg har kun villet sige, at det anførte argument ikke eier fnug af videnskabeligt værd. — Strengt taget har man vel neppe nogen ret til at stille den fordring til mig, at jeg skal paavise, hvorfra hin kolossale misforstaaelse skriver sig. Har det lykket mig at bevise, at den herskende forstaaelse er en misforstaaelse, da er min egentlige opgave paa dette punkt løst. Man faar da se til at komme tilrette med misforstaaelsens oprindelse, som man bedst ved og kan. Jeg skal dog her benytte anledningen (da sagen er saa betydningsfuld) til at udtale, at jeg ogsaa tror at være kommen paa spor efter misforstaaelsens oprindelse. Det maa nemlig erindres, at middelalderens nominalisme havde fundet en fornyer i William Occam (francis-

kaner, † 1347). Denne nominalisme beherskede for en stor del scholastiken ligefra hans tid og indtil Luther, havde altsaa besiddet en temmelig dominerende stilling blandt theologerne i omtrent halvandet hundrede aar umiddelbart før reformationen. Denne retning lærte semipelagiansk om menneskets syndige tilstand og om „fortjenesterne“, saa at en tilhænger af retningen, Gabriel Biel, endog kunde erklære, at det naturlige menneske formaar at elske Gud over alle ting, og den var saa mægtig, at en romersk theolog klager over, at „al verden løber efter Pelagius.“ Her antager jeg, at kilden til misforstaaelsen er at finde: man begyndte allerede i reformationstiden at overføre paa kirken som saadan vildfarelser, der vel var udbredte, men aldeles ikke kirkens lære. Og denne opfatning er nedarvet i vor kirke. Alt dette er dog endnu kun antydninger fra min side. Jeg haaber at komme tilbage til sagen paa sit sted, om Gud giver tid og kraft.

Inidlertid er min ovennævnte dogmatisk-videnskabelige fremstilling af denne sag ikke beregnet paa noget særdeles stort publikum og kan neppe vente at finde mange læsere udenfor theologernes og de sterkere interesserede lægfolks kreds. Derfor, da pater Scheer kom og holdt sit foredrag om „naaden og de gode gjerninger“, saa var det mig en glæde, ikke nærmest at faa besræftelse paa, at min opfatning af den romerske kirkelære i dette punkt var korrekt, thi dette vidste jeg før, men det var mig en glæde, at den korrekte fremstilling af romerkirkens virkelige lære i dette stykke endelig fandt vei til videre kredse iblandt os. Thi hvad han sagde os om den ting ud fra de autentiske kilder kan sammenfattes i dette: Vi lærer lige saa fuldt som I: „Vor egen kraft er intet værd.“ Vi siger som I: Jeg ved mig intet andet til salighed end Jesus Kristus og ham korsfæstet. Vi kan, sagde han, lige saa lidt tillægge os selv nogen selvstændig ære eller ros i vor frelseres sag, som grenen med dens frugter kan rose sig overfor vinstokken, hvorfra den faar sin saft, sit liv, sin kraft. Men Kristus er vinstokken, og hans disciple er grenene. Han gjentog St. Augustinus's ord: Deus coronat dona sua in nobis: Gud kroner sine gaver i os. Dette kunde pateren sige, ikke blot som thomist eller dominikaner, ikke som repræsentant for en egen „evangelisk retning“ i sin kirke og igrunden i strid med dens principer, [Vi har i „St. Olaf“ nr. 43 anført priorens bestemte protest mod den reiste insinuation, at han ikke skulde være fultud katolik og samstemmende paa ethversomhelst punkt med den katholske kirkes lære.] men som repræsentant for hele den gjældende romerske kirkelære. Beviset herfor har jeg søgt at levere i min dogmatik. En theolog, hvem jeg forøvrigt agter og elsker, sagde til mig efter at have læst dette bevis: „Det vil falde vanskeligt at modbevise Dem, men jeg haaber, at De har uret.“ Et saadant „haab“ er mig ufatteligt. Kan vi som kristne „haabe“, at den største del af kristenheden maa vise sig i besiddelse af saa lidet af sand kristendom som muligt? Eller skal vi som kristne glæde os, dersom

det viser sig, at vore brødre ikke er saa slemme, som vi har troet? Dette er et saadant hovedpunkt, at om pateren ikke havde udrettet noget andet med sine foredrag end at bidrage til at faa berigtiget den herskende misforstaaelse paa dette punkt, da var der udrettet noget stort og skjønt. Der er noget gyseligt ved dette, at man har betragtet moderkirkens medlemmer og den store flerhed af kristne i verden som halve hedninger. Og intet er mere skikket til at vende følelserne til det bedre end en klar berigtigelse paa dette punkt. Der er nok at strides om alligevel, kløften, som skiller os, bred nok alligevel.

(Fortsættes.)

Allesjælesdag.

St. Efrem, den syriske kirkefader siger i sin dødstime: „Jeg besverger eder, brødre og venner, i den Guds navn, som vil at jeg skal skilles fra eder, at I vil mindes mig, naar I samles til bøn. Begrav mig ikke med vellugtende urter. Giv dem ikke til mig, men til Gud. Begrav mig, der er undfangen i smerte og nød, med taarer, og hjælp mig med eders bønner istedet for med vellugtende urter; thi de afdøde hjælpes ved de fromme efterlevendes bønner“. Besjælet af samme sindelag, udgav for ikke lang tid siden det liturgiske akademi i Rom en rundskrivelse, hvori det bl. a. heder: „Vi ved ikke hvad er bedrøveligere, om troendes enfoldighed eller presters uerfarenhed. Vi kan i sandhed neppe holde vore taarer, naar vi ser vor hl. kirkes liturgiske bestemmelser lemlæstes, saa enten lægfolk af enfoldighed, eller prester af uerfarenhed efterligner det ugudelige frimureris skikke i modsætning til kirkens. Om frimureriet, trods kirkens taarer, bruger blomster og kranse, lad os sige med apostelen: hvad kommer det os ved at dømmes dem, som er udenfor. Gid dog det hverken betyde helvedes glæde eller satans fryd over et nyt rov! Maatte de troende forkaste blomster og negte kranse, som den liturgiske ret forbyder det for voksne, som henover i den hl. kirkes skjød.“ Som katolske kristne ved vi det samt kjender en gavnligere maade at komme vore afdøde til hjælp, idet vi hjælper dem ved bøn, almisse og andre gode gjerninger, i særdeleshed det høihellige messeoffer.

Udergjerningers naadegave.

Kand. theol. E. Kr. Johnsen behandler i „Luth. ugeskrift“ nr. 17 paa en anerkjendelsesværdig maade „de overordentlige naadegavers stilling indenfor frelsesøkonomien“. Med rette bemærker han, at overordentlige oplevelser og gjerninger som „kjendsgjerninger var jo faktiske beviser paa aandens nærværelse“. Men han tilføier udendvidere: „Dog er disse naadegaver faldt bort. Hvorfor? bliver da et nærliggende spørgsmaal.“ For vort vedkommende bliver der her et andet mere nærliggende spørgsmaal, nemlig, hvorledes hr. J. saa udenvidere kan antage undernes forsvinden? mon sker der ikke undere nutildags? Vi medgiver gjerne, at undergjerninger og overordentlige naadegaver hverken findes eller har fundet sted i hans kirkesamfund, men mon

derfor kan slutes, at det er en urokkelig kjendsgjerning, at de er „faldt bort“. Undere tilhører nemlig ikke blot de urkristne menigheder, men tilhører kirken fremdeles. Historien er der og vidner om deres virkelighed, saavel i aandens verden, som i den synlige verden, endnu den dag idag. Vor kirke ser i dem et kjendetegn paa sin guddommelighed. Der lægges følgerig en stor betydning til underes vedvaren, og hr. J. ser deri jo det samme som den katolske kirke, idet han betegner dem „som faktiske beviser paa aandens nærværelse.“ Thi hvor aanden er nærværende, er ogsaa dens sandhed, og hvor aanden er „faldt bort“, er sandheden det tillige. Det er i andre ord, finder man en kirke, som er udrustet med overordentlige oplevelser og naadegaver, har man fundet den sande. Det kan derfor være af interesse for enhver, og allermost for en theolog, at undersøge. Vi vender os ikke til undere i den indre, den aandelige verden, al den stund de er usynlige; men til den ydre, den synlige verden. For at lette en undersøgelse i denne, erklærer vi os beredte at bistaa efter evne enhver theologisk uddannet mand og føre ham paa veien. Det skulde da handle om en reise til Lourdes. De mange overordentlige oplevelser og naadegaver, som har fundet sted dersteds i vore dage, staa endnu ugjendrevne, trods den store præmie, som kan vindes af enhver, der kan bevise, at de der autentisk anerkjendte undere i virkelighed ikke er underverk. Underne i Lourdes er et kraftigt bevis for aandens nærværelse i vor hl. kirke, saa vi trygt kan rette en oprigtig bøn til hr. J. om at foretage en fordomsfri undersøgelse for enten at vinde den i Frankrige lovede præmie, eller at komme til resultat, at om end der ikke kan paavises undere i de protestantiske sekter, saa kan der, Gud ske tak, paavises, at de ikke er „faldt bort“, men vedbliver at vidne om „aandens nærværelse“ i den katolske kirke.

Man kan lære af Rom.

Vi læser i „Dagbladet“ af 24. oktbr.: Opsigtsvækkende ord af en prest. Under forhandlingen paa stiftsmødet paa Hamar forleden dag om kirkeorganisationen var provst Aabell fra Søndre Land den første, der forlangte ordet, og holdt, skriver „Opl.s avis“, et længere foredrag, der vel fra formens side kunde været baade anderledes og bedre, men som i sin realitet blev fulgt med steds mere opmærksomhed, jo længere taleren kom ud i teksten. — Han begyndte med at redegjøre for sin handlemaade i sin egen menighed ved ikke at efterkomme anmodningen om at fremme det paabudte valg af deputerede til dette møde, idet han ikke havde fundet interessen inden denne for den kirkelige organisation saa sterk, at han vovet saaledes i skinnet, som det maatte blive, at lade den repræsenteres. Taleren gik videre over til at behandle den foreslaaede organisation ud fra dens eget væsen, idet han vilde have akcentueret, at denne foreslaaede organisation var et afkog af den vanlige politiske og borgerlige, idet man overalt erkjendte flertallet med alle dets valg og intriger og mere til for det ene anvendelige. Taleren vilde imidlertid ikke paa nogen maade være med paa

dette, da han havde sin hele levealders erfaring for, at kirken var saa fin en organisation, at den taalte ikke saa brutale ting som flertalsstyre og valgsgjau, med alt dertil hørende. Hertil kom endvidere — hvad de her deputeredes valg noksom beviste — at deltagelsen i nævnte valg langt fra var saadan, at man havde nogensomhelst ret til at sige, at her var et virkeligt flertal inden menighederne repræsenteret. Nei, taleren vilde anbefale at fæste sine øine tilbage paa oldkirken og se, om man ikke der kunde finde noget brugbarere til mønster. Sluttelig vilde han have betonet, at disse hans anskuelser ikke var født igaar, men som allerede tidligere anmerket bygget paa aarelang erfaring og tænkning over denne sag.

Usømmelig journalistik.

Under denne titel skriver „Mrgbl.“:

„Den presse, der lever af og for sensation, har selvfølgelig megen interesse af længst mulig at udnytte rygter i sin geschäfts tjeneste. At undersøge disse rygter, før de befordre dem videre, vilde ikke være i disse blades interesse, thi sladderens elefanter skrumpe ofte ved en nøgtern undersøgelse ind til smaa myg. Nei, disse blade befordre først rygterne ud til tusender af læsere, og tager saa muligens — muligens ogsaa ikke — berigtigelse eller tilbagekaldelse ind i et senere nummer, der ikke læses af alle dem, for hvem bladet har serveret rygter.

„V. g.“ har idag gjort geschäft med et rygte om, at fra den herværende katholske menighed har et par exkommunikationer fundet sted. Bladet skriver:

„Vi gjengiver disse forbausende rygter og opfordrer vedkommende til at gjendrive dem“ — det vil med andre ord sige: Vi vil ikke undersøge sagens realitet og derved maaske gaar glip af et sensationsnummer. Nei tvertom, først serverer vi rygter, dernæst indbyder vi den katholske præfekt til at imødegaa det (helst i vort blad), saa faar vi et sensationsnummer til.

„Verdens gang“, Di, 10 øre“!!

Inden vi læste disse berettigede bemærkninger, havde hs. høiærværdighed præfekten, hvis ædle bestræbelser for at fremme catholicismens sag er bekjendt, tilstillet „V. g.“ følgende svar, som det indeholdt under den merkelige overskrift „bekræftelse“.

„Hr. redaktør!

„De opfordrer mig i Deres no. 255 til at gjendrive visse „forbausende rygter“ angaaende præfektens indre anliggender; men det falder mig aldeles ikke ind at drage saadanne frem for uvedkommendes domstol.

„Kristiania, 25. oktober 1890.

Ærbødigst

Dr. J. B. Fallize,
apost. præfekt.

Omkommen under snestormen.

(Sluttet.)

Timer gik. Efterhaanden lagde stormen sig; men oppe paa himlen jagede endnu de vildtsønderrevne skyer afsted. Det blev midnat. Bag bjergene kom maanen op; dens fredelige sølverlys spillede paa de isdækkede, hundreaarige graner. Fra det fjerne høstes ulvenes gjøende hyl og fra den nære sø isens hemmelighedsfulde knagen. Hvad var det derude, ikke langt fra strandbredden paa den skinnende, hvide flade? Det var som en gravhøi af sne, og ud af den rakte en arm og derborte fligen af en sort klædning. Ved siden af ligger en vældig, sterk hund udstrakt og holder vakt, lyttende med sine spidse øren ud mod skoven, hvorfra ulvenes hyl trænger hidover. —

Hvorlænge Manchaquita havde ligget bevidstløs, vidste han ikke; men da han slog øinene op, befandt han sig i sin seng i det klart oplyste lille værelse. De halvbrændte furustykker paa arnestedet var styrtede sammen, en bred, slikkende flamme slog høit iveiret og lod en kort tid alle gjenstande i værelset træde tydelig og i skarpe omrids frem, navnlig en slank, høi presteskikkelse med en skjønt formet, af langt haar omgiven pande, og som knælende bad ved enden af sengen. Han løftede just sit hoved, og Manschaquita udstødte et glædesskrik; thi det var ingen anden end fader René, virkelig og livagtig med sit blege, smukke aasyn og sine store, mørke øine, der med et udtryk af usigelig godhed og kjærlighed hvilede paa gutten. „Kjære fader, naar er du kommen?“ raabte gutten jublende og strakte sine endnu feberhede arme ud. I dette øieblik sank flammen paa gruen sammen, og skikkelsen forsvandt med et afskedsnik. — Havde det været en feberdrøm eller var det virkelighed? Manchaquita vidste det ikke selv. Forundret gned han sine øine og stirrede omkring til alle sider i det halvmørke rum. Ingensteds spor af fader René! „Er jeg vaagen, eller drømmer jeg?“ spurgte gutten sig selv. Han var aabenbart vaagen; thi han hørte udenfor vinden, som endnu ruskede i døre og vinduer; han saa, saa ofte flammer igjen slog op, tydelig det lille krucifiks paa væggen, som fader René havde udskaaret, de tre helgenbilleder, som bestandig havde hængt der, den lave skammel med otterskindet, hvorpaa han pleiede at sidde foran ildstedet, og morkasinerne, der hang til tørk oppe i skorstenen. Medens han undrede og undrede, og tankerne fløi ham forvirrede gennem det hede hoved, sank han af svækkelse uformet tilbage paa sit leie og slumrede ind paany, for først igjen at vaagne, da vintersolens blodrøde straaler faldt gennem det lille vindu, medens udefra lyden af halvdæmpede stemmer trængte frem til hans øren. Tydelig fornem han mellem sine stammebrøders skurrende strubelyd den blødere og mildere klang af en europæers stemme. Men det var ikke fader René's stemme; den skulde han aldrig mere høre. Manschaquita kunde ikke forstaa, hvad der blev sagt, og følte sig for svag til at staa op. Begge dele var godt, forat ikke det slag, der

ventede ham, skulde ramme ham pludselig og muligens ryste ham dødelig. —

Ved den aabne dør til det lille missionskapel stod en gruppe af indianere og folk af blandet blod, indhyllede i sine brogede tepper og pelse, og samtalede, idet de gjentagende betydningsfuldt viste mod den aabne dør. Derindenfor bøiede sig en ærværdig prest med snehvidt haar over et afsjælet legeme, som ved foden af alteret laa i en sammentømret, aaben kiste. Hvem var presten? hvem var den døde? — Presten var hr. Gascon, sjælesørgeren ved den nærmeste, vel 80 mil bortliggende Opaschkwa-mission, som aarlig en eller to gange kom og besøgte fader René. Den foregaaende dags storm havde tvunget ham til at overnatte i en nogle faa mil derfra beliggende leir. Imorges var han kommen hid for at omarme sin dyrebare ven og medbroder. Hvo beskriver hans smerte, da han mødte toget, der nede fra søen kom bærende med det stivnede legeme! Det var Teokunko, ældste søn af „Den hvide sky“, der igaar var gaaet bort til den store aand, som med sine mænd havde fundet den døde frem. Bekymringsfulde havde de med blikket fulgt sin kjære fader, hvis apostoliske iver havde drevet ham ud i stormen. Uvisheden om missionærens skjæbne lod de brave rødhuder ingen ro. I den aarle morgenstund var de gaaet ud paa søen og fandt til sin smerte det stivfrosne legeme og de klagende hunde, som endnu levede.

„Kom, sortkjole,“ sagde Teokunko til hr. Gascon, da denne med taarefyldte øine traadte ud blandt dem, „kom, jeg vil vise dig, hvorledes fader René er død!“ Hr. Gascon kjendte indianernes beundringsværdige indstinkt og fulgte taus sin fører, ledsaget af en skare indianere og mestizer, som alle vilde se, hvorledes det var gaaet deres fader. De gik først over paa den anden strandbred og fulgte derpaa den vei tilbage, som fader René havde taget. Nu begyndte Teokunko at udvikle hin vidunderlige skarpsindighed, som naturgave og lang øvelse har forundt vildnissets søn i saa fremragende grad. Med næsten utrolig sikkerhed fulgte han sporene, som for europæerens uerfarne øie syntes ganske udviskede af snestormen, og skildrede ulykkens hele gang med en bestemthed og anskuelighed, som om han havde seet alt med egne øine.

„Her“, begyndte han, „forsvandt sortkjolen for vore øine.“ Taus gik han derpaa næsten en times vei efter de svage spor. Derpaa stod han stille, viste ned foran sig og sagde: „Her holdt faderen og vendte første gang ryggen mod stormens hvirvel. De andre rødhuder saa skarpt paa stedet og nikkede bekræftende. Teokunko gik en tyve, tredive skridt og vedblev i en ærefrygtsfuld tone: „Her knælede vor fader ned for at bede.“ Den unge indianer sank paa knæ og indtog den stilling, som hans skarpe øie viste ham. Det gjorde et dybt indtryk, og selv de ellers saa rolige vilde mumlede sit „Haua“, udtrykket for deres deltagende beundring. Teokunko reiste sig op for at fortsætte sin gribende skildring. Sporene gik nu i forvirret zigzag. Her begyndte kampen paa liv og død, en sterk og paa Gud stolende sjæls kamp med elementernes vilde magt, indskreven i is og sne med flygtige,

halvtudviskede træk. Men Teokunko læste disse, som en kjender læser en gammel, næsten udvisket haandskrift. Her falder faderen igjen, tager sig sammen, trænger atter fremad; men den rasende hvirvelstorm er for mægtig. Stedse kortere bliver de strækninger, som han med opbydelse af sine sidste kræfter kæmper sig fremad. Der er stedet, hvor han er faldet for ikke mere at reise sig. Den yderste udmattelse, den isnende vind, der blænder synet, kvæler aandedrættet, gjennemgyser marv og ben og faar blodet til at stivne i aarerne, har omsider vundet magt over det modige, pligttrø hjerte. Her fandt Teokunko og hans ledsagere om morgenen det til hvidt marmor stivnede lig, med hænderne foldede over brystet som til bøn, det skønne aasyn fredeligt og uagtet den skrækkelige død ufordreiet og rettet mod himmelen, hvorhen hans sidste, gudhengivne tanke havde vendt sig.

Det var et dybtgribende øieblik. Taus stod hr. Gascon og hans ledsagere nogle øieblikke, og deres læber bevægede sig sagte til bøn. Derpaa vendte skaren tilbage til landsbyen og traadte ind i kapellet, hvorhen allerede indianerne fra alle sider var strømmede sammen for endnu en gang at skue sin elskede faders afsjælede legeme. Aldrig mere skulde hans stivnede hænder række dem livsens brød, heller ikke de i døden blegnede læber tale til dem om den store aand. Apostelens løbebane var fuldendt, i sin kraftigste mandsalder var han bleven bortrevet som offer for sin iver. To dage senere blev hans lig begravet paa den lille høi ved strandbredden. En mægtig, gammel gran staar ved siden af hans grav, og et stort trætors viser langt borte fra vildnissets børn det sted, hvor deres fader har fundet sin sidste hvileplads.

Men det var et sandt forsyn, at hr. Gascon var indtruffet i landbyen i denne stund; han kunde nu trøste de dybtbedrøvede indianere. Ærefrygtsfuld havde han taget spisekalken med Herrens legeme ud fra den henslumredes barm og baaret den himmelske gjest til den dødssyge indianerpige, hvis anmodning om bistand havde bevæget fader René til hin aften at vove den farlige færd.

Hr. Gascon var det ligeledes, som paa skaansom maade meddelte den syge gut hans faderlige vens og velgjørers død, og det var haardt; thi Manschaquita havde hængt ved ham med hele sit ædle, taknemmelige hjertes varme. „Han er gaaet hen,“ trøstede hr. Gascon ham, „hvor ingen vinterstorm bruscer, hvor en evig vaar smiler, og hvor han hos den store aand er usigelig lykkelig. Derfra skuer han ned paa Manschaquita som en tindrende stjerne og formaner ham til at forblive tro i de hellige lærdomme, som han har givet ham.“

* * *

Ti aar senere, da sommersolen straalende skin- nede paa den Hvide-Svanesøs krystalklare speil, da de træbevoksede høider rundtom grønnedes, og skove og bjergpas gjenlød af de unge krigeres glædesskud, da holdt den første sortkjole af Chippewas-stammen sit indtog i dalen og i landsbyen. Det var Manschaquita, „den lille høvding“.

Indenlandske efterretninger.

200-aarsdagen efter Tordenskjolds fødsel feiredes i tirsdags paa flere steder i landet. Det vil bidrage til at vor nationalhelt snart vil faa sig et værdigt monument opreist i hovedstaden.

En pyromane uroliger siden en tid byen; flere gange er nemlig meldt ildløs, hvor ilden formenes at have været paasat.

Braminen Dhruva, der kan mindes som en af orientalistkongressens mest opsigtsvækkende medlemmer, berettes indstevnet for sin kastes domstol i Barvda, „fordi han har vanæret sin kaste og bragt sin sjæl i fare ved at overvære orientalistkongressen i Stockholm“.

Udtrædelse af statskirken. Ikke faa medlemmer af statskirken har foretrukket at udmelde sig af statskirken i Kristianssands stift frem for at anerkjende den nye liturgi, som søges indført med forbigaaelse af det protestantiske „frie forsknings“ princip, som i praksis nok ikke kan holde stik i sine følger.

I Bergen hersker en anden uro, idet en betydelig streik er udbrudt blandt kul- og bryggearbejderne dersteds.

Nordkapsreisende kan glæde sig over at have en telegrafstation i udsigt paa Nordkap til afbenyttelse i turistsæsonen.

Kristiania fattigvæsens udgifter i 1889 udgjorde 1.187,000 kroner.

Soulykker. Kaptein C. Pedersen fik anledning til at udføre en hæderlig daad i Østersøen ved at redde, trods en heftig storm, ombord paa „Lector Schweigaard“ af Lillesand en besætning paa 6 mand fra en synkefærdig fransk brig. — Under en voldsom storm den 25de oktober er den norske brig „Miletus“ gaaet under ved den belgiske kyst. Dets mandskab blev reddet, medens en tysk brig samtidig gik under, hvorved 9 mand af dens besætning druknede. — „Prospero“ ankom søndag til Arendal med to forliste norske skibsmandskaber, hvoriblandt mandskabet paa Mandalsbark „Charlotte Littlefield“, ialt 8 mand, der forliste 20 mil fra Hull. — I Farsund hjemmehørende barkskib „Harmoni“, kaptein Abrahamsen, paa hjemreise fra London i ballast, er forladt synkefærdig. Mandskabet er indbragt til Hull.

Udenlandske efterretninger.

Kardinal Lavigerie har formaaet paven til at stille antislaveriets foretagender under Propagandaens beskyttelse og forvaltning i Rom. Propagandaen vil altsaa for fremtiden fordele antislaveriets midler mellem de forskjellige bispedømmer i Afrika. Til dette øiemed vil hs. hellighed foreskrive en pengeindsamling i verdens samtlige katolske kirker paa førstkommende helligtrekongerfest.

Kardinal Mermillod, som mange af vore abonnenter vil erindre siden han, som biskop af Hebron i. p. i., prædikede i St. Olafs-kirken, kommer til at tage afsked med sit bispedømme Lausanne og Genf for at bosætte sig i Rom.

Erkebispedømmet Barcelonas biskoper, forsamlende til et diocesan-koncil, har til glæde for samtlige sande katoliker indskjerpet forbudet mod ligbrænding og forbudt taler ved gravstederne.

En forsamling paa 5—6000 katoliker i Aachen har enstemmig besluttet at forlange jesuitlovens ophævelse; det samme forlanges af det badiske centrumpartis generalforsamling.

Italiens liberale regering begynder en ny **kulturkamp**; efter at have brudt klostrenes klausur, stormer den nu mod de ved enkelte gader staaende madonnabilleder og statuer.

Det radikale kommuneraad i Paris har forkastet med 54 mod 11 stemmer et andragende om at tilbagekalde de **barmhjertige søstre** i byens sygehuse.

Den „ortodokse“ **patriark** af Konstantinopel har efter indskydelse fra Rusland ladet lukke samtlige ham undergivne kirker i Makedonien som protest mod den tyrkiske regering, der har tilstedet udnævnelse af bulgariske biskoper dersteds.

En **masseemigration** af russisk-polske bønder foregaar især fra Petrikan, Kalisch og Plozk til Brasilien.

Den japanesiske prins **Hirsyatovo**, mikadoens nevø, er indtruffet i Marseille. Efter forlydende agter han at besøge en marineskole i Tyskland.

En ny **telegrafkabel** vil blive lagt mellem Danmark og Frankrige.

Store **guldleier** er opdagede ved Matagong i Australien.

Dr. Nausen faar rivaler. To medlemmer af det aronautiske institut i Paris har besluttet at foretage reisen til Nordpolen med en luftballon.

Forbrydelser. Mellem Köln og Paris er en af baronesse v. Rotschilds reisetasker med juveler til en antagen værdi af 300,000 frcs. bleven stjaalet. — I Berlin har en fader taget sig selv og tre af sine børn afdage af næringssorg. —

Soulykker. Fra Amerika meldes der storm langs hele kysten; — fra Belgien om tre seilskibe, der gik under med mænd og mus ved Middelerke den 22de oktober, og 17 fiskerbaade, som savnes. Af andre forlis berettes, at damperen „Kassandra“ er strandet paa reise fra Lagos til Marseille, ligeledes at den engelske damper „Alberto“ er bleven total vrag ved kysten af Queensland, Australien — og at Ankerlinjens skib „Annie Yong“ ved Lixington nedbrændte til vandspeilet. 9 matroser druknede; de øvrige blev, lidende af skrækelige brandsaar, reddede. Damperen „Vulkan“, fra Zante til London, er sunken paa Themsen efter kollision med et andet skib.

I Havre er **verdens største seilskib**, en femmaster paa 3600 registertons, ifølge korrespondance til „Mr. Gbl.“ bleven døbt „France“ og indviet ved katolske prester.

Ildbrand har den 27de oktober ødelagt et bomuldsmagasin. 9 huse, kaien, flere oljemøller og skibe i Mobile i Amerika.

Udsalg med bortlodning

til fordel for

fattige katolske born

i Kristiania

holdes aaben hver dag kl. 12—2 fm. og kl. 6—8 eftm.

Entre 10 øre.

Foreningslokalet, Akersveien 4.